

*‘हाम्रो स्रोत, हाम्रै मिहिनेत जुगलको पहिचान,
अबको पाइला जीवनोपयोगी शैक्षिक अभियान’*

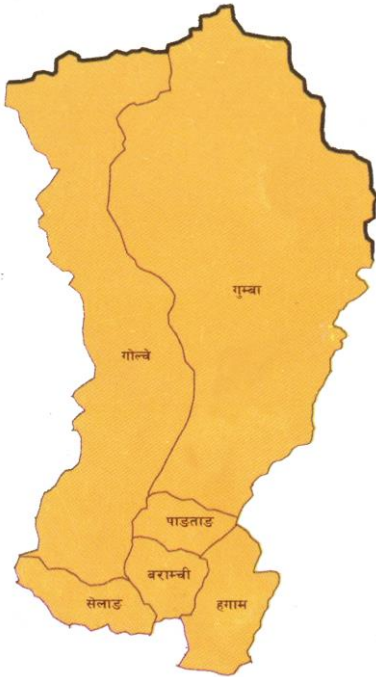
**जुगल गाउँपालिकाद्वारा आयोजित शैक्षिक सम्मेलन २०७४, मा प्रस्तुत
अवधारणापत्र**

यस सम्मेलनमा उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरु,

यस सम्मेलनलाई महत्व दिएर उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरुप्रति हार्दिक अभिवादनसहित स्वागत गर्दछौं । आजको यो महत्वपूर्ण घडीमा देश, जनता र हामीलाई आजको यस अवस्थासम्म ल्याउन आफ्नो प्राण उत्सर्ग गर्ने ज्ञात अज्ञात वीर शहीदहरुप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं ।

अब यहाँहरुको अमूल्य समयको सम्मान गर्दै हाम्रो अवधारणा प्रस्तुत गर्दछौं ।

१. जुगल गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्था :

नेपालको राजधानी काठमाडौँबाट ८२ किलोमिटर सडकको दूरीमा शुरु हुने सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको उत्तरी भेगमा पर्ने यो गाउँपालिका जुगल हिमालको काखमा अवस्थित कलकल बग्ने ब्रह्मायणी नदीले सिंचित भूमि हो । पर्वतारोहणको मान्यता सँगसँगै पर्यटक आगमनले अझै यस मनोरम भूमिमा साहसिक पर्यटकीय हब बनाउने विश्वास लिन सकिन्छ । अमूल्य जडीबुटीको खानी रहेको यो गाउँपालिका प्राकृतिक रुपमा आफैँमा सम्पन्न छ ।

जुगल गाउँपालिका स्रोतसाधन भएर पनि विपन्नतामा गुज्रिरहेको छ । संघीय अवधारणा अनुरूप गाउँपालिकाको स्वरूपपछि आशा गर्ने ठाउँहरु प्रशस्तै देखिएका छन् । कुल ५९७ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफल ओगटेको जुगल गाउँपालिकामा १९,२३१ जनसंख्या रहेको छ । (जनगणना २०६८)

७ वटा वडा रहेको यस जुगल गाउँपालिकामा तामाड जातिको बाहुल्य छ भने अन्य जनजाति, जातिहरुको पनि सम्मिश्रण र सहिष्णुताको भावले ओतप्रोत भई जीविकोपार्जनमा लागेको देखिन्छ ।

जिल्ला मात्र होइन पालिकाकै विकट वडाको रुपमा रहेको गुम्बा र गोल्चे विस्तारै विकासको गति चुम्न खोज्दै छ । लाडटाड, राष्ट्रिय निकुञ्ज, गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र, भैरवकुण्ड, गुराँसमाई, नेपेमासाल, डल्लेपोखरी, दोमड पोखरी, गणेशछाँगा, अमिलो पानी, नुनिलो पानी यसै गाउँपालिकामा अवस्थित छ ।

कृषि प्रमुख पेशाको रुपमा रहेको यो पालिकामा विशेषतः आलु खेती, जडीबुटी, यासाँगुम्बा, वैदेशिक रोजगारी, नोकरी, व्यापार आदि जीविकोपार्जनका प्रमुख स्रोत हुन् ।

२. जुगल गाउँपालिकाको शैक्षिक अवस्था :

नेपाल सरकारको प्राथमिक शिक्षा परियोजना, आधारभूत प्राथमिक शिक्षा कार्यक्रम, सबैको लागि शिक्षा, विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम, विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रमसम्म आइपुग्दा खासै प्रभावकारी रूपमा यस जुगल गाउँपालिकालाई छुन सकेन ।

यस जुगल गाउँपालिकामा निम्न समस्याहरूले अभै गाँजेको देखिन्छ ।

- भौगोलिक विकटता
- शैक्षिक चेतनाको कमी
- गरिबी, बेरोजगारी
- भाषागत समस्या
- सानैमा विद्यालय छोड्ने,
- युवाहरू विदेशिने
- चाँडै विवाह गर्ने प्रचलन

२.१ जुगल गाउँपालिकाभित्रका शैक्षिक अवस्था

● उमावि (हाल मावि)	—	१
● मावि	—	८
● निमावि (आधारभूत १-८)	—	८
● प्रावि (आधारभूत)	—	२८
● बालविकास केन्द्र	—	२२
कुल विद्यार्थी संख्या	—	३०३३
कार्यरत शिक्षक संख्या	—	१६७

वडागत शैक्षिक संस्था

वडा नम्बर	विद्यालय संख्या
१	१०
२	८
३	७
४	५
५	७
६	४
७	४
जम्मा	१४५

- जुगल गाउँपालिकाले २०७४ मा गरेको स्थलगत निरीक्षणका क्रममा विद्यालयमा भर्नादर यस प्रकार छ :

कक्षा १ मा ८५ प्रतिशत

आधारभूत तह (१-५) ६८ प्रतिशत

आधारभूत तह (१-८) ७४ प्रतिशत

माध्यमिक तह (९-१२) ५५ प्रतिशत

कक्षा छाड्ने (ड्रपआउट)को प्रतिशत १० देखिएको छ । यसलाई चुनौतीको रूपमा लिएका छौं ।

३. जुगल गाउँपालिकाको शैक्षिक सम्मेलनको औचित्य :

‘जुगल गाउँपालिकाको आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा ऐन, २०७४’ र नियमावलीसमेत निर्माण भएको छ । आफ्नै तहमा कानून बनाएर हामीले केही पद्धति बसाल्यौं । तर यी चरणहरूमा सरोकारवालाहरूको मुख्य प्रतिनिधिहरूबाट सुझाव ग्रहण गरे पनि आम जुगलवासीबीच बृहत्तर छलफल गरेका थिएनौं । अतः आजसम्म हामीले गरेका कामका तथ्यपरक मूल्याङ्कन गर्दै अबको हाम्रो बाटो देखाउन जुगलभित्रका सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूबीच छलफल गर्न बाञ्छनीय ठान्यौं । त्यसैले यो सम्मेलनले जुगलको शिक्षा विकासका लागि प्रष्ट दिशानिर्देश गर्ने अपेक्षा लिएका छौं ।

-शिक्षा ऐन र नियमावली निर्माणका बारे स्पष्ट हुन,

- स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण बारे सुभावा संकलन,
- शिक्षा र विकासका लागि जनप्रतिनिधि, शिक्षक, अभिभावक, विद्यार्थी संघसंस्थाको आचारसंहिता तयार पार्न,
- जुगलमा शिक्षा विकासको मार्गचित्रका लागि सुभावाहरु प्राप्त गर्न ।

जुगल गाउँपालिकाले शिक्षा क्षेत्रमा गरेका प्रयासहरु :

- संविधान प्रदत्त जुगल गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्रमा हस्तक्षेप नगर्न जिल्ला शिक्षा कार्यालयमा पत्राचार,
- जुगल गाउँपालिकाभित्रका शिक्षासँग सरोकार राख्ने व्यक्तिहरूसँग जुगलमा कानून निर्माण र अन्तर्क्रिया,
- विशेषज्ञ र शिक्षामा योगदान पुऱ्याउने व्यक्तित्वहरूसँग निरन्तर परामर्श,
- अन्य स्थानीय तह र शिक्षा क्षेत्रसँग सरोकार राख्ने विभिन्न व्यक्तित्वहरूसँग अनुभव आदानप्रदान,
- २०७४/०४/१७ मा जुगल गाउँपालिकाको 'आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा ऐन, २०७४' जारी
- शिक्षालाई विभिन्न क्षेत्रबाट हुँदै आएको हस्तक्षेपबाट मुक्त गरी क्षमता र योग्यताको आधारमा मात्रै नियुक्त हुन शुरु भएको छ । शिक्षक छनोट प्रक्रिया निष्पक्ष र प्रतिस्पर्धात्मक हुने कुराको मान्यता स्थापित भएको छ ।
- स्थानीय कानून लागू भएपछि २८ जना शिक्षक नियुक्त भएका छन् ।
- गाउँपालिकाले नयाँ शिक्षा कानून लागू गरी कार्यान्वयनको सुरु गरेपछि विद्यालयमा शिक्षक दरबन्दी रिक्त हुनासाथ अनुमति लिइरहनु नपर्ने, धेरै समय शिक्षक दरबन्दी खाली नरहने, व्ययभार जोगिने, करार सूचीमा रहेका व्यक्तिहरु नियुक्ति हुँदै जाने प्रक्रिया सुरु भएको छ । यसले गर्दा सहजता थपिएको छ ।
- स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणको योजना अगाडि बढाएको छ ।
- गाउँ शिक्षा समिति, शिक्षा अनुगमन समिति, वडा शिक्षा समिति क्रियाशील रहेका छन् ।
- विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीहरुलाई उत्कृष्टलाई प्रोत्साहन र पुरस्कार तथा कमजोरी गर्नेलाई नसियत दिने उद्देश्यका साथ अनुगमनको काम शुरुवात भएको छ ।
- जुगल गाउँपालिकाअन्तर्गतका विद्यालयका विद्यार्थीहरुका लागि खेलकुदको विकासका लागि खेलकुद शिक्षक नियुक्त गरिएको छ । साथै संगीत र कला शिक्षक राख्ने योजना पनि रहेको छ ।

४. विद्यमान कानूनी व्यवस्था

नेपालको संविधान २०७२ मा भएको संवैधानिक व्यवस्था

- अनुसूची ५ : संघको अधिकारको सूची
सूची नं. १५ केन्द्रीय विश्वविद्यालय, केन्द्रीयस्तरको प्रज्ञा प्रतिष्ठान, विश्वविद्यालय मापदण्ड र नियमन, केन्द्रीय पुस्तकालय
- अनुसूची ६ : प्रदेशको अधिकारको सूची
सूची नं. ८ प्रदेश विश्वविद्यालय, उच्च शिक्षा, पुस्तकालय, संग्रहालय
- अनुसूची ८ : स्थानीय तहको अधिकारको सूची
सूची नं. ८ आधारभूत र माध्यमिक तह
- भाग ५ : राज्यको संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँड
धारा ५७ राज्यशक्तिको बाँडफाँड
उपधारा ४ स्थानीय तहको अधिकार अनुसूची ८ मा उल्लिखित विषयमा निहित रहनेछ र त्यस्तो अधिकारको प्रयोग यो संविधान र गाउँसभा, नगरसभाले बनाएको कानूनबमोजिम हुनेछ ।
- भाग १८ : स्थानीय व्यवस्थापिका
धारा २२१ स्थानीय तहको व्यवस्थापकीय अधिकार
उपधारा १. यस संविधानको अधीनमा रही स्थानीय तहको व्यवस्थापकीय अधिकार गाउँसभा र नगरसभामा निहित रहनेछ ।
उपधारा २. गाउँसभा र नगरसभाको व्यवस्थापकीय अधिकार अनुसूची ८ र अनुसूची ९ बमोजिमको सूचीमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।
धारा २२६ कानून बनाउन सक्ने
उपधारा १. गाउँसभा र नगरसभाले अनुसूची ८ र अनुसूची ९ बमोजिमको सूचीमा उल्लिखित विषयमा आवश्यक कानून बनाउन सक्नेछ ।
उपधारा २. उपधारा एक बमोजिम कानून बनाउने प्रक्रिया प्रदेश कानून बमोजिम हुनेछ ।
- भाग १ प्रारम्भिक
धारा १. संविधान मूल कानून
उपधारा १. यो संविधान नेपालको मूल कानून हो । यस संविधानसँग बाकिने कानून बाकिएको हदसम्म अमान्य हुनेछ ।

माथि उल्लिखित संवैधानिक व्यवस्थाले केही बहस सिर्जना गरेका छन् । धारा २२६ को उपधारा २ का कारण प्रदेश कानून नबन्दै स्थानीय तहले कानून बनाउन सक्दैन भन्ने तर्क पनि उब्जाएको छ । तर यो व्यवस्था भाग १८ को स्थानीय व्यवस्थापिका अन्तर्गतको व्यवस्था हो भने भाग ५ को राज्य शक्तिको बाँडफाँड मुख्य अधिकारको कितान गरिएको भाग हो । यी २ धाराहरु बाभिए भाग १ को धारा १ को उपधारा १ बमोजिम अमान्य कुन हुन्छ र लागू कुन हुन्छ ? सामान्य हिसाबले पनि बुझ्न सक्छौं कि भाग १८ को तुलनामा भाग ५ सिधै महत्वको भाग हो । यसलाई अनुसूचीहरुमा बाँडिएका अधिकारका सूचीहरुले समेत थप प्रष्ट बनाउँछ । भाग ५ को धारा ५७ को उपधारा ४ ले एकल अधिकार सूची (अनुसूची ८) को अधिकार प्रयोग गर्न कुनै संघीय र प्रादेशिक कानूनले रोक्न सक्दैन । किनकि संविधान मूल कानून हो । त्यो कानूनलाई स्थानीय तह सञ्चालन ऐन, मन्त्रालयले बनाएको कार्यविधि आदि कुनै कानूनले काट्न सक्दैन ।

त्यसैले संविधानअनुसारको व्यवस्थाको आधारमा जुगल गाउँपालिकाले स्पष्ट भएर तयार पारेको आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षासम्बन्धी ऐन र नियमावली जारी गरेर कार्यान्वयन गरेका छौं । यस कानूनका मूलभूत विशेषताहरु यसप्रकार छ :

१. विद्यालय खोल्ने अनुमति गाउँ शिक्षा समितिबाट लिन सकिने,
२. प्राथमिक शिक्षा मातृभाषामा दिन सकिने,
३. नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्डभित्र रही स्थानीय पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक लागू गर्न सकिने,
४. समग्र पालिकाको शैक्षिक नेतृत्व गर्न गाउँ शिक्षा समितिको व्यवस्था,
५. शिक्षा अनुगमन समितिको व्यवस्था,
६. अधिकार सम्पन्न र उत्तरदायी विद्यालय व्यवस्थापन समितिको व्यवस्था,
७. वडा तहमा नेतृत्व गर्ने वडा शिक्षा समितिको व्यवस्था,
८. प्रशासकीय योग्यता परीक्षा उत्तीर्ण व्यक्ति मात्रै प्रधानाध्यापक हुने व्यवस्था,
९. अस्थायी र करारमा शिक्षक कर्मचारीहरु गाउँ शिक्षा समितिको अनुमतिमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिले गर्न सक्ने व्यवस्था,
१०. एकै पटक परीक्षा लिई अस्थायी शिक्षक नियुक्तिका लागि करार प्रतीक्षा सूची प्रकाशनको व्यवस्था,
११. अनुगमन प्रकृत्यालाई चुस्त, दुरुस्त र गतिशील बनाई सबैलाई कामप्रति समर्पित हुने अवस्थाको निर्माण गर्ने । काम र परिणामको आधारमा मूल्याङ्कन गरी प्रोत्साहन पुरस्कार र नसियतको व्यवस्था ।

६. गाउँपालिकाको प्रस्तावित रणनीति र रुपान्तरणको खाका :

६.१ शिक्षाको पहुँच सुनिश्चित गर्न :

क) जुगल शिक्षा विकास कोष स्थापना गर्ने : शिक्षालाई सर्वसुलभ सबैमा शैक्षिक पहुँच सुनिश्चित गर्ने उद्देश्यले शिक्षालाई अपनत्व हुने गरी ग्रहण गर्न सुभावा संकलनको आधारमा कोषको स्थापना हुनेछ । जसमा जनप्रतिनिधिहरु, कर्मचारी, शिक्षक लगायत अन्य शुभचिन्तकहरुबाट प्राप्त हुने सहयोग, गाउँपालिकाबाट एकमुष्ट र नियमित प्राप्त हुने कोष, हाइड्रो, उद्योगी, व्यवसायीबाट प्राप्त कोष, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाहरुबाट प्राप्त सहयोग, चन्दादाताहरुबाट प्राप्त सहयोग रकमलाई समावेश गरिनेछ । यसको प्रयोजन प्रोत्साहन भत्ता शैक्षिक सामग्री संकलन र आवश्यकताको आधारमा स्थानीय दरबन्दीसमेत थप गर्न सकिने ।

ख) शिक्षाको महत्वलाई जनचेतनामार्फत् अभिभावकसमक्ष पुऱ्याई अधिकारतर्फ सचेतीकरण गरिने ।

ग) आर्थिक अवस्था कमजोर भएका बालबालिकाहरुलाई प्रोत्साहन दिने व्यवस्था मिलाउने ।

घ) गाउँपालिकास्तरमा विद्यालय जाने उमेरका तर विद्यालय नगएकाहरुको लगत तयार गर्न जनप्रतिनिधिहरुसहितको टोली तयार गरी कार्य आरम्भ गर्ने ।

६.२ शिक्षालाई बहुप्राविधिक/श्रममैत्री बनाउँदै उत्पादनसँग जोड्न :

- आजको युग प्रविधिको युग भएकोले हातमा सीप, दिमागमा ज्ञानको आवश्यकतालाई बोध गरी प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक परिषद्लगायत अन्य सम्बद्धहरूसँग साभेदारी गर्ने र क्षेत्रगत अवलोकनको आधारमा बहुप्राविधिक सीपयुक्त र व्यावसायिक शिक्षा प्रदान गर्न जोड गर्ने ।
- गाउँपालिकामा कम्तीमा एउटा प्राविधिक विद्यालय खोल्ने, त्यसलाई वृद्धि गर्दै लगिने, स्थानीय पाठ्यक्रमको आवश्यकतालाई मनन गर्दै पर्यटन, जडीबुटी, जलस्रोत र अर्गानिक व्यावसायिक खेती प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्ने । आधुनिक प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिई आवश्यकताको आधारमा सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञहरूसँग सहजीकरण गर्ने ।
- गाउँपालिकाभित्रका युवाहरुको लगत तयार पार्ने र उनीहरुको रुचिअनुसार तालिमप्रदायकहरूसँग सहकार्य गरी सीप र उद्यमशीलता तालिमको व्यवस्था गर्ने ।
- सबैलाई जीवनपर्यन्त/आजीवन शिक्षा प्रदान गर्न समाजका सबै तह र तप्कासँग छलफल र अन्तर्क्रिया गर्ने ।

६.३ गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्न :

- क) तथ्य परक ढंगले शिक्षकहरूलाई पुरस्कृत गर्न प्रोत्साहित गर्न, अनियमिततालाई निरुत्साहित गर्न अनुगमन प्रभावकारी बनाउने ।
- ख) शिक्षकहरूलाई वार्षिक शैक्षणिक योजना र दैनिक पाठ योजना बनाएर शिक्षण सिकाइ गर्न अभ्यस्त गराउने ।
- ग) शिक्षणलाई प्रभावकारी बनाउन विद्यार्थीहरूलाई हाँसीहाँसी विद्यालय आउने वातावरण तयार गर्न सिकाइमा उत्सुकता थपी प्रविधिको प्रयोग गर्ने, स्थानीय शैक्षिक सामग्री संकलन, निर्माण र प्रयोगमा जोड दिने साथै समय समयमा पालिका/वडा स्तरमा शैक्षिक सामग्री प्रदर्शनी गर्ने ।
- घ) अनुभव साटासाट गर्न शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक सरोकारवालाहरूसँग अन्तर्क्रिया गर्ने, घुम्ती बैठकहरू सञ्चालन गर्ने ।
- ङ) नक्सांकन गरी विद्यालय मिलान, दरबन्दी मिलानका साथै शिक्षक विद्यार्थी अनुपात कायम गर्न सकिने ।
- च) अनुभवी, दक्ष नेतृत्व क्षमता भएको प्रधानाध्यापकको नियुक्ति गर्न विद्यालय प्रस्ताव र शैक्षिक विकासको कार्य योजना निर्माणलाई आधार बनाइने ।
- छ) गाउँपालिकाले विभिन्न स्रोतहरूको खोजी गरी शैक्षिक विकासको लागि लगानी बढाउन सक्ने ।
- ज) शिक्षक, अभिभावक, व्यवस्थापन समिति, गाउँ कार्यपालिका र सरोकारवालाहरूसँग सुमधुर सम्बन्ध कायम गर्ने ।
- झ) शिक्षकहरूलाई आवश्यकताको आधारमा तालिम दिने व्यवस्था गरी तालिमबाट प्राप्त ज्ञानलाई कक्षा शिक्षणमा लागू गर्न पालिकास्तरमा मानक तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- ञ) परीक्षाफल बढी बाञ्छनीय बनाई अतिरिक्त त्रियाकलाप, विद्यार्थी गुणस्तर मापन, लगानशीलता र कर्तव्यनिष्ठताको आधारमा विद्यालयलाई ग्रेडिङ गर्न सकिने ।
- ट) गाउँपालिकाभरिका विद्यालयहरूमा एकरूपता कायम गर्ने गरी शैक्षिक क्यालेन्डर निर्माण र वितरण गर्ने ।
- ठ) अङ्ग्रेजी भाषा सम्पर्कको माध्यम हो । अङ्ग्रेजी सबै थोक हो, अङ्ग्रेजी केही होइन भन्ने बहसलाई छोडेर स्थानीय संस्कार संस्कृति र मौलिकतालाई समेटेर स्थानीय पाठ्यक्रमको निर्माण गर्न सके भाषा सीप सहज ढंगले विकास गराउन सकिने । अङ्ग्रेजी भाषा सीप अत्यावश्यकजस्तै बनेको छ तर यो आफै विषयवस्तु भने होइन ।
- ड) यो पालिकामा दरबन्दीको अभाव छ र धेरै जसो अप्ठ्याराका बीच स्थानीय स्रोतमा सञ्चालित विद्यालयहरू छन् । विषयगत शिक्षकको अभावमा गुणस्तर कायम गर्न जटिलता थपिएको छ । यसको वैज्ञानिक तहले कसरी हल गर्न सकिन्छ, यो खोजीको विषय बनेको छ ।
- ढ) शिक्षकहरूलाई आफ्नो क्षमताको पहिचान गर्न सक्ने बनाउन, लगनशील बनाउन, बाह्य संसारसँग परिचित हुन र आन्तरिक संसारसँग स्वस्थ प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने बनाउने ।
- ण) खोजमूलक, व्यावहारिक, प्रयोगात्मक र अनुसन्धानात्मक शिक्षामा जोड दिने ।
- त) सामुदायिक विद्यालयहरूमा विद्यार्थी घट्दै गएको र अभिभावकहरूको चासो कम हुँदैछ । छोराछोरीको शिक्षाप्रतिको रुचि नै नभएको जस्तो भोगाइहरूको अनुभूति तीतो रूपमा देखिँदैछ । कर्तव्यनिष्ठ शिक्षक, मिहिनेती विद्यार्थी र विद्यालयप्रति सकारात्मक चिन्तन बोकी योगदान गर्न तत्पर अभिभावकहरू नहुनेले शैक्षिक गुणस्तर असम्भव हुने हुनाले अभिभावकहरूको विद्यालयप्रति हेर्ने दृष्टिकोणमा सकारात्मक परिवर्तन र उल्लेख्य उपस्थितिका लागि के गर्न सकिन्छ, खोज तथा बहसको विषय बनेको छ ।
- थ) कार्य सम्पादन करार सम्भौता गर्ने ।

६.४ खेलकुद तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप, प्रतिभा प्रस्फुटन हुने कार्यक्रम सञ्चालन गर्न :

क) अतिरिक्त त्रियाकलाप गाउँपालिका, वडा र विद्यालयस्तरमा सञ्चालन गरिने जस्तै :- स्थानीय कला र संस्कृति भल्कने संगीत, नृत्य, निबन्ध, हाजिरीजवाफ, नाटक, खेलकुद, शैक्षिक भ्रमण, सिकाइ आदानप्रदान, विशेषज्ञ शिक्षण सेवाको व्यवस्था आदि गरिने छ ।

ख) समय समयमा पालिकास्तरमा खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना गरी विजयीलाई पुरस्कृत गर्ने तथा सक्षम खेलाडी उत्पादनमा जोड गर्ने ।

ग) प्रत्येक विद्यालयमा अतिरिक्त क्रियाकलापलाई अनिवार्य गराउने ।

५. शिक्षामा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धमा-

क) विद्यालयमा प्रदान गर्ने सेवा प्रवाहमा लैंगिक विभेद अन्त्य गरी समान सहभागिता कायम गर्ने ।

ख) प्रत्येक विद्यालयमा साथै महिनावरी स्वच्छता व्यवस्थापनका लागि लैंगिकमैत्री, बालमैत्री, अपांगमैत्री शौचालय तथा अन्य विविध भौतिक संरचनाहरू निर्माण गर्ने ।

ग) महिला सामाजिक सुरक्षा, सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक समानताका विषयमा पालिकास्तरीय न्यायिक समितिमाफर्त कानुनी साक्षरता सञ्चालन गरिने ।

७. जुगल शैक्षिक सम्मेलनको निष्कर्ष

संविधानले प्रदान गरेको अधिकार क्षेत्रभित्र रही यस गाउँपालिकाले शिक्षा ऐन र शिक्षा नियमावली जारी गरी आफ्नो कार्य अगाडि बढाइसकेको छ । हामी सबै सरोकारवाला दत्तचित्त भएर लाग्यौं भने शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न र यस गाउँपालिकामा शिक्षामा देखिएको समस्यालाई हल गर्न सकिन्छ भन्ने विश्वास पलाएको छ ।

कामलाई प्रोत्साहन नकामलाई दुरुत्साहनको नीति अवलम्बन गरी स्थानीय स्रोत परिचालन गर्दै जीवनोपयोगी, व्यावहारिक, सीपमूलक शिक्षा दिलाउनु आजको आवश्यकता हो । श्रमप्रति आस्थाभाव राख्ने र जीवनप्रति आशावादी बन्न सकियो भने मात्रै सभ्य र सुसंस्कृत समाजको निर्माण गर्न सकिन्छ । गरीबी, बेरोजगारी र भोकमरी शिक्षाको अशत्रुले मात्रै निर्मूल गर्न सक्दछ । सबै खाले विकास जनशक्ति विकासबाट मात्र सम्भव छ । जनशक्ति विकासका लागि शिक्षा विकास अनिवार्य शर्त हो ।

शिक्षक, विद्यार्थी र अभिभावकबीचको सम्बन्धलाई अभै प्रगाढ बनाउँदै सबै सरोकारवालाहरूलाई जिम्मेवारपूर्ण बनाउन र जवाफदेही हुन जनप्रतिनिधिहरूले सेतुको भूमिका निर्वाह गर्नुपर्छ । हस्तक्षेप होइन सहकार्य गर्ने सहअस्तित्व र सद्भावको विकासमा जोड दिनुपर्छ । आफ्नो कर्म क्षेत्रमा क्रियाशील, गतिशील र सिर्जनशील बनेर अगाडि बढ्न प्रेरित गर्ने, रिस, राग, ईर्ष्या र द्वेष त्यागेर एकअर्कामा हातेमालो गर्दै समस्याहरूसँग जुध्ने र मिलेर समाधान गर्नेतर्फ केन्द्रित हुनुपर्छ भन्ने विश्वासको आधारमा गाउँपालिका आफ्नो भूमिका निर्वाह गर्न चाहन्छ ।

अब सफा र सपाट मनले दत्तचित्त भएर आफ्नो कर्ममा प्रतिबद्ध बनौं । अरुलाई गालीगलौज गर्नुको सट्टा हामी सबैले आफ्नो कर्तव्य पूरा गरौं । सरोकारवालाहरू सच्चिऊन् भनेर स्वस्थ सुभावा दिन पछि नपर्ने । अपवादबाहेक आजको विकसित र समृद्ध भनिएको मुलुक अरु कसैले बनाइदिएको होइन । आफ्नै मिहिनेत र लगनशीलताको प्रतिफल हो ।

गुलाफको बोटमा बिभाउने काँडा मात्र होइन सुन्दर फूल पनि हुन्छ । हाम्रो जुगल उत्पीडित र समस्या नै समस्याले ग्रसित मात्र छैन कि प्रचुर सम्भावना पनि बोकेको छ । यो सम्मेलनमा उपस्थित महानुभावहरूलाई आफ्नो योग्यताको पूर्ण परिचय दिने प्लेटफर्म हो जुगल । सुन्दर सपनाहरू साकार गर्न लायकको स्थल हो जुगल । जुगलभित्रै विश्वलाई सन्देश दिन सक्ने मान्छे पनि हुनसक्छन् । तर हामीले नै विश्वास र सहयोग गर्न सकेका छैनौं । किनकि आफ्नै र आफ्नैको अवमूल्यन गर्न हामी पुरै अभ्यस्त भएका छौं । कसैलाई हामी पछाडि परेको कमजोर मान्छे भन्ने महसुस छ भने त्यो सरासर गलत हो । हामी त्यो चीज गर्न सक्छौं जो आजसम्मको इतिहासमा कसैले देखेकै छैन । वस, यति हो— *लाइक माइन्डेड धेरै छन्*, *लाइफ माइन्डेड* बनेर जीवनमय हुने संकल्प गरौं । अर्थात् रमाइलो लाग्ने काम गरेर उमेर खेर नफालौं । जुगलको जनजीवनलाई अत्यावश्यक काममा निरन्तर लागौं । ती काम जतिसुकै कठिन किन नहोऊन् । सर्वोत्कृष्ट मानव बनेर बाँच्ने प्रण गरौं । सबैको प्रयत्नले हरेक मुहारहरू शिक्षाको उज्यालोले धपक्कै बल्नेछ ।

होम नारायण श्रेष्ठ
अध्यक्ष
जुगल गाउँपालिका
प्रदेश नं ३, सिन्धुपाल्चोक नेपाल ।